

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Kerkstraat 43

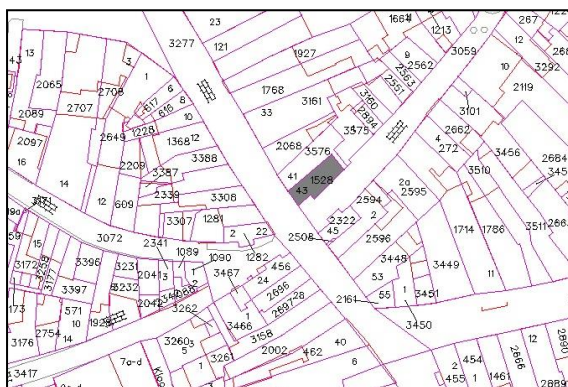
Monumentnummer : GM211

Straat : Kerkstraat
Huisnummer : 43
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 CL

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 1528

Naam object : De Druif
Bouwjaar : 1647-1650, XIXm
Bouwstijl : Klassicisme
Architect : N.b.
Oorspronkelijke functie : winkel-woonhuis
Huidige functie : winkel-woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 07-11-2016
Datum aanwijzing : 12-09-2017

Situering

Pand gelegen op de linker hoek van de Kerkstraat en de Boekholtstraat centraal in de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat met de voor- en linker zijgevel langs de straat aan het trottoir.

Opbouw

Tweelaags pand op rechthoekige plattegrond met een kleine tweelaags aanbouw (oorspronkelijk een pothuis) aan de Boekholtstraat. Het pand heeft een kelder, begane grond, een eerste verdieping en zolder onder een zadeldak.

Historie

De Kerkstraat maakt deel uit van de vroegste stadsuitleg uit de eerste helft van de dertiende eeuw. Het deel ten zuiden van de Boekholtstraat zal bij de stadsuitleg rond 1343 zijn ontstaan. De straat functioneert vanouds als verbinding tussen de Koepoortstraat en Ooipoortstraat, feitelijk de hoofdas van de historische stad.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het pand is afgaande op archivalische gegevens voor het eerst genoemd in 1647, toen het is gekocht door Lambert Pouwels en Henriske Berents. Een dendrochronologisch onderzoek naar de leeftijd van de zoldervloer leverde een datering op van omstreeks 1650. Het pand zal daarom door Pouwels zijn herbouwd, dan wel zijn verbouwd. Gedurende de achttiende eeuw was het pand in gebruik als herberg. Het had een uithangbord met daarop de naam van het huis geschilderd; “daer de druif uythangt”. Het pand is in 1856 gekocht door Marten Wassink die onder meer wagenschilder was. Hij is vermoedelijk verantwoordelijk voor een verbouwing waarbij de gepleisterde lijstgevel tot stand kwam en het interieur op de eerste verdieping met muurschilderingen werd verlevendigd. In 1869 is aan de Boekholtstraat door hem het bestaande pothuis uitgebreid.

Rond 1930 werden de bovenramen van de vensters op de begane grond voorzien van gekleurd glas-in-lood en werd op de straathoek een gesmeed hekwerk geplaatst in art-deco vormen.

In 1974 is de winkel op de begane grond en de woning op de eerste verdieping verbouwd, waar de vergeten muurschilderingen werden ontdekt. De winkel is enkele jaren in 1978 opnieuw verbouwd, waarbij een tweede dakkapel werd bijgeplaatst. In de periode 2010-2016 is de bovenwoning opnieuw verbouwd, waarbij de indeling volledig werd vervangen, inclusief de muur tussen de achterkamer en de rest van de woning. Ook is het metselwerk van de hoek rechts achter gedeeltelijk vernieuwd en is de zoldervloer vervangen. Toen ook werden de muurschilderingen herontdekt.

Exterieur

Tweelaags gepleisterde bakstenen gevel van drie vensterassen breed, met een dakschild met dakraam boven het hoofdgestel aan de Kerkstraat.

De gevel heeft op de begane grond links een entree en rechts twee vensters. De entree is voorzien van een rijk gedetailleerde pilasterstelling op zandstenen basementen met gecanneleerde pilasters, waarboven architraven, een fries en kroonlijst, aan de bovenzijde met lood afgedekt. Binnen de pilasterstelling draait een moderne houten deur met recent bovenlicht. De vensters hebben grenen kozijnen met luikspinning en gekleurd, geometrisch glas-in-lood in de bovenramen. Onder het geprofileerde kalf gereconstrueerde onderramen met negenruits roedenverdeling en onderdorpels van moderne lekdorpeltegels. Het eerste venster aan de Boekholtstraat is vergelijkbaar van uitvoering en detaillering.

De drie vensters op de verdieping hebben een indeling met draairamen beneden en tweeruits bovenramen, gevat in grenen kozijnen met toagnagels in de hoeken en houten lekdorpels. De kozijnen zijn voorzien van gesmede duimen voor luiken of zonneblinden. Ter hoogte van de bovendorpels zijn in de muurdammen gesmede muurankers opgenomen.

De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een hoofdgestel, bestaande uit houten architraaflijst, een vlak houten fries en een houten kroonlijst waarin de bakgoot van het voorste dakschild is opgenomen. De kroonlijst is rechts om de hoek gekornist, links zijn de architraaflijst en fries ingenomen om de kroonlijst binnen de perceelsbreedte te laten passen. Het voorste dakvlak en het voorste deel van het dakvlak aan de Boekholtstraat zijn belegd met grijs gesmoorde, oude Hollandse dakpannen. Op het achterste deel van dat dakvlak liggen rood gebakken oude Hollandse pannen.

De zijgevel aan de Boekholtstraat heeft geheel links dezelfde vensters als in de voorgevel, beide voorzien van luikduimen. Onder het venster op de begane grond is een kelderlicht opgenomen met een zwaar grenen kozijnen waarin horizontale diefijzers zijn geplaatst. Ervoor een moderne vliegenhor. Rechts een moderne toegangsdeur met bovenlicht van geometrisch, gekleurd glas-in-lood.

Het midden en rechter gedeelte van de begane grondgevel wordt ingenomen door twee enkellaags pothuizen achter elkaar. In het linker pothuis is centraal een zogenaamd melkmeisje opgenomen bestaande uit een blinde deur met achtruits zijramen. Het pothuis is met een eenvoudig geprofileerd boeiboord met zinken kraal afgesloten. Ten behoeve van het dakterras op het pothuis is een modern stalen hekwerk met verticale spijlen geplaatst. Het rechter pothuis is in 1869 toegevoegd en is circa 80 centimeter hoger. Het heeft links een blinde delendeur en centraal een wagenopening met dubbele houten deur en een vijfuits bovenlicht boven een ongeprofileerd kalf. De bovendorpel sluit aan tegen het eenvoudig geprofileerde boeiboord met daklijst.

De gevel heeft op de verdieping een moderne deuropening met dubbele deuren met glas in een roedenverdeling naar het dakterras. Tot 2010 zat hier een enkele deur met bovenlicht. Rechts een venster met tweeruits bovenraam boven een kalf een zesruits onderraam. In het geheel vernieuwde muurwerk op de hoek met de achtergevel zijn twee nieuwe bovenramen geplaatst met een zesruits roedenverdeling.

De gevel aan de Boekholtstraat wordt aan de bovenzijde afgesloten door een zinken mastgoot die links wordt onderbroken door een hoge dakkapel met een flauw, zinkgedekt zadeldak en met zink beklede zijwangen. In de dakkapel twee draairamen met enkelruits bovenlicht. In het zij dakvlak een viertal moderne, kleine dakramen. In het dakschild boven de blinde achtergevel is een zelfde dakraam toegepast.

Interieur

Kelder: de kelder van het pand is niet bezocht, maar heeft op grond van aanwezige bouwtekeningen een tongewelf met de kruin evenwijdig aan de Boekholtstraat.

Begane grond: Het winkelinterieur op de begane grond is toegankelijk via de Kerkstraat. Door een verlaagd plafond zijn de constructie noch historische afwerkingen ergens in het zicht. De voordeur in het lage pothuis aan de Boekholtstraat geeft toegang tot een halletje met berging en de moderne trap naar de bovenwoning.

Eerste verdieping: De indeling en afwerking van de eerste verdieping is tussen 2010 en 2016 geheel vernieuwd, waarbij tussenwanden in het verleden zijn verwijderd. De verdieping kent aan de achterzijde een hoogteverschil; de vloer van de achterkamer ligt een meter hoger. Tot 2010 werd dit hoogteverschil gemarkeerd door een steens dikke, bakstenen muur. Aan de buitenzijde van het pand herkenbaar aan de knik in de gevel aan de Boekholtstraat. In het lage gedeelte van de eerste verdieping is de zijmuur aan de zijde van nummer 41 voorzien van twee gepleisterde spaarbogen, waarvan de

locatie duidelijk maakt dat Kerkstraat 43 hier in eerste instantie een hoge begane grond moet hebben gehad. De eerste verdiepingvloer is hier mogelijk in 1853 toegevoegd. In die periode zijn de gepleisterde wanden van geschilderde jachtaferelen voorzien. Hiervan zijn achter de moderne voorzetwanden nog aanzienlijke resten – voor het merendeel bedekt door latere verflagen - bewaard gebleven. De zolder balklaag is in het zicht en bestaat uit een enkelvoudige balklaag op slossen. Met behulp van dendrochronologie konden vloerdelen van de zoldervloer – en daarmee de balklaag – worden gedateerd rond 1650. De eiken vloerdelen zijn tussen 2010 en 2016 vervangen door vuren delen.

Zolder. Een eenvoudige steektrap geeft toegang tot de zolder. De indeling is tussen 2010 en 2016 geheel vernieuwd. De kapconstructie bestaat uit eiken daksporen, die door flieringbalken met vijf dekbalkgebinten wordt ondersteund. De spantbenen zijn als krommers uitgevoerd, gepende korbeels met getoogde verbindingen zorgen voor stabiliteit. De windschoren zijn gespijkerd. Diverse korbelen en windschoren zijn in het verleden weggezaagd. De daksporen zijn in de nok halfhouts verbonden en met een tognagel gezekerd, de haanhouten zijn halfhouts op de sporen gespijkerd. Telmerken zijn niet waargenomen. Het achterste dekbalkjuk heeft in verband met het hoogteverschil in de vloer hoge spantbenen. In periode 2010-2016 zijn aan de zijde van de Boekholtstraat vier moderne dakramen tussen de daksporen geplaatst. Opmerkelijk is de aanwezigheid van de Keulse goot die ter hoogte van de muurplaat van de borstwering in het verleden de afwatering verzorgde van het linker dakvlak.

Bouwdossiers

- 17-03-1869   Uitbreiding pothuis
- 16-12-1974   verbouwing winkel en woning
- 10-04-1978   verbouwing winkel en bijplaatsen dakkapel
- 11-10-2010   Verwijderen van een schoorsteen en een dakkapel

Literatuur

- J.W. van Petersen, De Herberg “Daar den druif uithangt” in: *Informatiebulletin Vereniging Stad en Ambt Doesborgh* 1974
- N.b., Fragmenten wandschilderingen in Doesburg ontdekt, *De Gelderlander*, ?-?-1974
- E. Pressler (Pressler GmbH), *rapport dendrochronologisch onderzoek zoldervloerdelen Kerkstraat 43 Doesburg*, 03-06-2015
- A. Bouwhuis & N. Journee, *Noodonderzoek interieur Kerkstraat 43 Doesburg*, november 2014 (rapport)

Waardering

Pand dat in haar huidige vorm in het midden van de zeventiende eeuw is gebouwd en in het midden van de negentiende eeuw haar huidige uiterlijk met lijstgevel kreeg. Het is voor wat betreft verschijningsvorm, gevelarchitectuur en casco goed bewaard gebleven. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de voorgevelarchitectuur en de aanwezige historische bouwmassa in combinatie met de ligging op een straathoek met een pothuis.

Pand van belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische en stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het pand is architectuurhistorisch van belang als voorbeeld van een gepleisterde klassicistische gevel met bewaard gebleven pilasterstelling om de entree.

Het pand is stedenbouwkundig van belang vanwege de positie op de hoek met de Boekholtstraat en de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie alsmede de ruimtelijke samenhang met de buurpanden in de directe omgeving en de andere drie hoekpanden op het kruispunt in het bijzonder, die alle een pothuis bezitten.

Het pand is cultuurhistorisch van belang als voorbeeld van een historisch binnenstadspan met aantoonbaar oude kern, dat in architectuur, verschijningsvorm en bouwhistorie representatief is voor oude huizen in de historische stadskern en bovendien belangwekkende interieurschilderingen bezit.